

Do not look back in anger

Dva roky ubehli tak rýchlo ako kvapka vody v Dunaji prejde cez Bratislavu na ceste do Čierneho mora. Postavy, ktoré sa na javiskách bratislavských divadiel počas vlaňajšieho jubilejného ročníka festivalu vystriedali, už takmer celkom zapadli prachom. Iba málokto, avšak nie nikto, sa dokáže rozpamätať na rozhnevaných hercov z domácej školy, ktorí po divadle rozhadzovali jablká. Alebo na rebelujúcich nemeckých zbojníkov, Lab plný papierových škatúl, či na maratón, ktorý absolvovali poľskí herci počas predstavenia, aby dodržali načasovanie jednotlivých výstupov.

Charakter študentského divadelného festivalu nedovoľuje, aby všetky inscenácie hlavného programu prepájala jednotná téma. Rôznorodé témy a tvorivé postupy, ktoré sme mali možnosť sledovať v rozmedzí šiestich festivalových dní, sa však aj napriek tomu dokázali stretnúť v jednom bode. Všetky vybrané inscenácie totiž spájala snaha o aktuálnu, neraz až mrazivú výpoveď. Azda aj preto je dobré, aby sme si na niektoré z nich aspoň krátko zaspomínali.

Jednu z výrazných tematických línií programu tvorili medzilidské vzťahy na viacerých úrovniach. Bratislavskí herci nás v inscenácii Talk to me nechali nahliadnuť do kuchýň rozpadajúcich sa ľúbostných vzťahov, ktoré troskotajú na neschopnosti vzájomnej komunikácie medzi partnermi. Dvojica chorvátskych herečiek zas predviedla herecký koncert o tom, aké je to byť závislý na druhom

človeku. Kým jedna z nich bola pripútaná k invalidnému vozíku, jej spolubývajúca a zároveň opatrovatelka sa pokúšala začať nový, samostatný život. Bohužiaľ neúspešne.

Inscenácie, ktoré pôsobili ako sonda do privátnych zákutí ľudských životov sa striedali s tými, ktoré reflektovali spoločnosť a jej neduhy. Takými boli napríklad až priam politicky angažovaná inscenácia Schillerových Zbojníkov v podaní študentov z Lipska či talianska inscenácia Smrť deťom o násilí páchanom na deťoch. Široké spektrum tém uzatvárala grécka inscenácia O Hudbe, ktorá v ktorej režisérka netradičným spôsobom spracovala filozofické myšlienky svätého Augustína. Zamerala sa na Augustínovo učenie o plynutí pozemského času a výrazne ho kombinovala s princípmi hudobného a pohybového divadla.

Azda nie je potrebné pripomínať si, že ako návštevníci festivalu sme väčšinu času počas festivalových dní strávili na sedadlách v divadle. Zvyšok naoko voľného času sme využili na brázdenie bratislavských ulíc pri presunoch medzi divadelnými budovami, zatvorení v redakcii alebo na pamätných afterkách v KC Dunaj. Herci, ktorí pred dvoma rokmi prehlasovali, že radi striedajú postavy, tento raz apelujú na divákov. Bez publika sa totiž divadlo robiť nedá. To všetci, pravda, veľmi dobre vieme...

Ján Balaj

Tiráž

Šéfredaktor: Ján Balaj, **Redaktori:** Martina Beňová, Barbora Forkovičová, Marek Godovič, Diana Pavlačková, Júlia Pecková, Alžbeta Rusnáková, Lucia Šmatláková, Dominika Uhlárová, Elena Zúborová, **Manažérka:** Katarína Thalerová, **Preklady:** Ján Jaroš, Lucia Malicová, **Fotografky:** Inés Andučičová, Eva Miškovičová

Zmysel, ktorý sa schoval v kufri

Hanoch Levin: Balíme kufre
Ruský štátny inštitút múzických umení,
Petrohrad

Príbeh niekoľkých ľudí, ktorých spája jedno – žijú tak minulosťou, ako budúcnosťou, pričom im však uchádza ich vlastná prítomnosť. Herci na javisku prinášajú, odnášajú a ťahajú so sebou kufre. Tie boli akýmsi pohyblivým znakom inscenácie. Raz predstavovali smrť, inokedy sa stali symbolom sexuálnych túžob alebo narodenia. Samotný text hry Hanocha Levina je veľmi fragmentárny a hoci v ňom vystupuje množstvo postáv, ich životné osudy ostávajú ako v texte, tak aj v inscenácii úplne neprepojené. Prostitútka, ktorá túži po lepšom živote, neatraktívni muži hľadajúci pravú lásku, či napokon manželia, ktorí očakávajú, že vyslaním babičky do sanatória ich vzťah nadobudne nový význam. Dej nikam nesmeruje, ale je zavŕšený tragicky – úmrtiami.

Postavy žijú vo svojich spomienkach a snoch o budúcnosti, avšak uchádza im život „tu a teraz“. Ich kufre sú rôznorodé, podobne

Táto anketa je inšpirovaná úvodným predstavením festivalu Zvieracia farma.

Ktoré zvieratko je podľa vás vhodné na to, aby vládlo svetu?

Žaba! Samozrejme, že žaba musí vládnuť, pretože ona zo všetkého zlého vyskočí.
(Max Sobek, študent VŠMU)

Podľa mňa je vhodným zvieratkom mravec. V prepočte na váhu je na svete mravcov rovnako veľa ako ľudí. Takže mravci by dokázali vládnuť svetu.
(Magdaléna Vrábová, študentka VŠMU)

Chameleón, pretože je schopný meniť farbu tak, aby vyhovoval každému. Pretože každý z nás je iný.
(Milan Novaković, študentská porota)

Asi rôzne, ale gorily to určite nie sú.
(Ján Balaj, redakcia festníka)

ako ich osobnosti. Postavy nie sú odhodlané spraviť krok smerom vpred k svojim túžbam a keď sa aj naskytne možnosť ich naplniť, napokon cúvnu. Či už ide možnosť vycestovať do zahraničia alebo vytvoriť si dlhodobý vzťah. Celá situácia je tragikomická a groteskná. Smutné sa strieda so snahou o komiku, ako celok však inscenácia pôsobí ťaživo.

Strohá scénografia (stoličky, kufre, troje dverí, ktorými sa vychádza na scénu) spolu s kostýmami vytvárali atmosféru akejsi nečasovosti, nebolo možné ich zaradiť do konkrétneho obdobia.

Sled rozličných obrazov (zábava na diskotéke, pohreby, čakanie na autobus) navodzovali chaos a pôsobili skôr o „miš-maš“ neprehľadných situácií, než ako o hlbšie filozofovanie o živote a naplnení vlastnej existencie.

Subjektíva

Ježko, pretože zje veľa chrobákov a je veľmi užitočný. A navyše ako bonus je ešte aj zlatý a pomáha.
(Juraj Bako, študentská porota)

Aj my v redakcii sme zamysleli nad tým, čo sa stane keď...

Kde podľa teba skončí divadelný kritik, keď diváci neprídu do divadla?

Tam, kde by skončili, aj keby diváci prišli.
(Dominika Uhlárová)

Skončí na úrade práce.
(Júlia Pecková)

Predával by hot dogy na pláži.
(Lucia Šmatláková)

V Divadelnom ústave.
(Elena Zúborová)

Dobré ráno, dobrú chuť!

Začali sme. Opäť raz. V rukách držíte prvé číslo festivalového denníka a čítate stĺpček, cez ktorý sa vám budeme každý deň prihovárať. My dve. Diskutérky. Diana a Júlia. Vieme, že bude náročné rozlepiť oči po prebdených nociach a otvoriť festník. Každopádne, my sa každé ráno zodpovedne zobudíme a budeme vás čakať o 11:00 vo foyer na Divadelnej fakulte. Prečo? Pretože k festivalu patrí aj výmena názorov, dojmov, potešení a zdesení. Práve na tento účel budú slúžiť naše dopoludňajšie diskusie. Budeme rady, ak sa k nám pripojíte. Neplánujeme zachádzať do hĺbkových analýz či kritických reflexií. Pôjde o priateľské zdieľanie názorov na vzhliadnuté inscenácie. Pripoja sa k nám aj členovia a členky študentskej poroty, ktorí debatu obohatia o svoje postrehy. Veríme, že sa nám podarí vytvoriť príjemnú atmosféru, kde vďaka medzinárodnému stretnutiu vznikne podnetná a tvorivá diskusia. A k tomu budú ešte aj raňajky! To by mohlo byť naozaj dobré ráno...

Máme za sebou prvý festivalový deň. Stretli sme sa s tromi rôznymi krajinami, s tromi diametrálne rozličnými príbehmi a spôsobmi

inscenovania. Tvorivé tímy nám ukázali ako to na ich domácich javiskách vyzerá a ako vnímajú divadlo. Spôsoby, akým sa na javisku zrkadlí špecifickosť každého jedného súboru, národa a kultúry boli rozmanité, a to nás teší.

Inšpiratívne okamihy však čakajú aj za bránami divadla. To zvláštne hmýrenie na Svoradovej ulici, kde z každej strany počuť iný jazyk a vznikajú nové, celosvetové priateľstvá. Svet jednoducho prišiel za nami. Nie potichu, ale s poriadnym rachotom a hlučným sprievodom. Spev, hudba, tanec a divadlo doslova vhupli do ulíc a Bratislava sa zrazu usmiala.

Presne v tom je festival Istropolitana Projekt výnimočný. Preto sa nasledujúce dni vytešujme a zdieľajme radosť, usmievajme sa na seba a rozprávajme! A to napríklad každé ráno na diskusióch. Pri káve a koláčoch!

D&J

Faidrina láska / Izrael / foto Eva Miškovičová

	Zvieracia farma	Faidrina láska	Balíme kufre
Diana Pavlačková	☺ ☺	☺ ☺ ☺ ☺	☺ ☺
Júlia Pecková	☺ ☺	☺ ☺ ☺ ☺	☺
Dominika Uhlárová	☺ ☺	☺	☺
Elena Zúborová	☺	☺ ☺	☺

Istropolitana v srdci Bratislavy

VŠMU EU STAGE zastrešuje sprievodné podujatia festivalu Istropolitana Projekt 2016. Program prebieha na Hviezdoslavovom námestí v bratislavskom Starom meste v trvaní šiestich festivalových dní (piatok 10. júna – streda 15. júna 2016). Prezentať sa budú študenti Divadelnej a Hudobnej a tanečnej fakulty VŠMU, ale aj zahraniční študenti z Bulharska, Poľska, Ukrajiny, Španielska, Spojeného kráľovstva, Hong Kongu, Indo-nézie, či Indie. Pri VŠMU EU STAGEi bude prebiehať aj workshop FabrikArt, ktorý sa ve-ňuje výrobe umeleckých predmetov a suve-nírov. Taktiež sa uskutoční výstava pohľadníc z jednotlivých zúčastnených krajín.

Pár doplňujúcich informácií nám poskytol aj **Alfonz Kobielsky**, študent 2. ročníka magisterského stupňa na Katedre divadelného manažmentu, ktorý má VŠMU EU STAGE pod palcom.

O čom je VŠMU EU STAGE?

VŠMU EU STAGE ponúka sprievodný program, ktorý podporuje hlavný program festivalu. Budú sa na ňom konať prezentácie zahraničných divadelných súborov, ktoré účinkujú v súťažnom programe. Tie si vždy pripraví malé sprievodné vystúpenia, napríklad etudy alebo hudobné vystúpenia, ktorými následne ukážu pred festivalovým publikom či náhodnými okoloidúcimi. Taktiež sme pripravili aj hudobné koncerty. Väčšinou pôjde o študentov z VŠMU, ktorí sa venujú nielen herectvu alebo manažmentu, ale aj hudbe, spevu a hre na hudobných nástrojoch. Aj oni tu budú počas piatich dní prezentať svoj program.

Na čo konkrétne sa môžeme tešiť?

Konkrétne napríklad na prezentáciu ukrajinských hostí, ktorí do Bratislavy

pricestovali iba kvôli utorkovému vystúpeniu na VŠMU EU STAGEi, (v utorok 14. júna 21:00 - 22:00).

Ich predstavenie sa nenachádza v súťažnom programe, avšak v skutočnosti ide o vrchol sprievodného programu na VŠMU EU STAGEi. Napokon ide o najväčšiu produkciu, ktorú tu budeme mať. Dnes mali svoje predstavenie študenti z Indonézie. Pripravili krásne vystúpenie. Každý deň vystúpi minimálne jeden zahraničný súbor a zároveň ďalšie obdobné prezentácie, napríklad tanečné.

Ďalej bude ešte prebiehať diskusia na tému Kultúra v európskom kontexte, ktorá sa uskutoční v podvečer posledného dňa festivalu. Ide diskusiu o kultúre v kontexte celej Európy, nakoľko Európska komisia je partnerom tohto STAGEu. Jej obsah však vytvárame takpovediac za pochodu.

Čo nás čaká v sobotu, druhý deň festivalu?

Začíname už o 11:00 divadelným predstavením študentov VŠMU Žofka a Žofka. Od 14:30 sa budú prezentať zahraniční hostia z Bulharska. Hudobné koncerty nás čakajú o 16:30, kedy sa predstaví Ingrid Baginová a o 17:30 vystúpi Mária Danková. O 18:30 začne tanečný happening Open Air Milonga a o 19:15 taktiež tanečný happening Tango of Fire. Program druhého dňa na VŠMU EU STAGEi uzavrieme divadelným predstavením študentov VŠMU Huis clos od J. P. Sartra, ktoré sa začne o 21:00. Počas dňa bude od 11:00 do 15:00 pri VŠMU EU STAGEi prebiehať workshop FabrikArt – výroba umeleckých predmetov a zároveň program v detskom kútiku pre najmenších návštevníkov festivalu.

Za rozhovor ďakuje Dominika Uhlárová

Nie, radšej knihu

**George Orwell: Zvieracia farma
Akadémie dramatických umení,
Záhreb**

Fascinujúce literárne dielo nie je zárukou jeho divadelného úspechu. To dokazuje aj inscenácia študentov Akadémie dramatických umení v Záhrebe, ktorí na tohtoročnú Istropolitanu prišli s dramatickým spracovaním Orwellovej Zvieracej farmy.

Príbeh tohto románu je v podstate veľmi jednoduchý. Autor v ňom zachytáva búrlivé udalosti jednej farmy: zvieratá sa na podnet najstaršieho umierajúceho prasaťa vzbúria proti svojmu majiteľovi. Nastolia mocenský prevrat a keď z farmy vyženú človeka – symbol útlaku a zla, chvíľu žijú v harmonickej rovnosti. Čoskoro však prasce zistia, že sú inteligentnejšie. Postupne preberú moc, dokonca medzi sebou rozohrajú nepekné intrigy. Vymyslia progresívnu ideológiu s názvom animalizmus. Ejha! Zvieratká sa ani nenazdali a opäť žijú pod nadvládou. Tentokrát ich však neutláča zlodušský človek, ale prasatá – jedny z nich!

Krásna alegória o zvieratkách má síce aj hlbšiu a nadčasovú výpoveď, no z dnešného hľadiska sa môže zdať až príliš jednoduchá. Chorvátski študenti sa pri tvorbe inscenácie pridržiavali pôvodného textu do veľkej miery. Pravdepodobne kvôli tomu dospeli k výslednému tvaru, v ktorom prevažuje narácia a chýbajú dramatické situácie. Sedem hercov vo fádnych strakatých kostýmoch (pripomínajúcich pyžamká) predstavuje obyvateľov farmy, ktorí od začiatku, kedy sa zhodli na vypudení farmára, vystupujú ako skupina. V niekoľkých scénach sa ich javiskové konanie obmedzuje na rovnaké pohyby – napríklad pri veľkej bitke s farmárom synchronizovane uskakujú a uhýbajú sa jeho

úderom. Pri riešení neskorších konfliktov síce zväčša vystúpia niektoré postavy do popredia, napriek tomu však jednotlivé herecké výkony nedokážu vykročiť z kruhu kolektívnej fádnosti. Príbeh plynie, no je nám sprostredkovaný prostredníctvom dlhých, často aj statických scén bez akéhokoľvek napätia. O revolučnej nálade nemôže byť ani reč, tá je na pár sekúnd prítomná možno tak v začiatkoch inscenácie, kedy zvieratá nadobúdajú vytúženú slobodu a spievajú svoju hymnu. Zdĺhavým tempom sa zvieratká doplazia do konca, ktorý predstavuje príhovory v štýle politických prejavov.

Politika a rôzne spory, rovnako ako rečnícka prefíkanosť pri obhajovaní často nezákonného konania boli témy prevládajúce najmä na konci inscenácie. Konflikt medzi dvomi vedúcimi prasatami je prezentovaný prostredníctvom postavy Squealera – ten figuruje ako zdatný hovorca, ktorý dokáže každú informáciu podať tak, aby bola v súlade so zákonom a aby nepoburovala obyvateľov farmy. Hádám ani nemusím hovoriť, že paralelu k takémuto človeku môžeme poľahky nájsť aj na našej slovenskej farmičke.

Záver inscenácie má síce tendenciu apelatívnejšie odkazovať k dnešnej spoločnosti, no ako taký pôsobí v kontexte celého diela nesúrodne. Zvieracia farma chorvátskych študentov je založená na slove a miestami sa zdá, že javiskové konanie je pre nich len vecou druhotného významu. Minimum dramatických situácií a vlečúce sa tempo unudia diváka už v prvej polovici inscenácie. Oproti knižnej predlohe tak jej dramatická adaptácia stráca na pútavosti a jej výpoveď ostáva rozptýlená v neurčitosti.

Barbora Forkovičová

Penové orgie antických rozmerov

**Sarah Kane: Faidrina láska
Herecká škola Yorama
Loewensteina, Tel-Aviv**

Antický príbeh Faidry a jej lásky k synovi Hippolytovi adaptovala anglická dramatička Sarah Kane na pomery súčasnej society. V diele akcentuje sexuálnu zvrhlosť bohatej kráľovskej rodiny, ktorú stelesňuje najmä samotný Hippolytos. Na rozdiel od klasickej gréckej tragédie Kane zobrazuje všetku brutalitu a násilie priamo na scéne. Zdôrazňuje tak nerešpektovanie morálnych zásad a zhýralosť samotných postáv, ktoré nie sú dôvodom božského rozhodnutia či osudu, ale prehnitého charakteru bohatstvom zdeštruovaného človeka.

Režisér Dorel Zilberman akcentoval v inscenácii najmä nadbytok prepychu vysoko postavenej spoločenskej vrstvy. Herci sa na javisku pohybujú v luxusne pôsobiacich kostýmoch a v množstve trblietavých šperkov. Neustále sú pod paľbou fotoaparátov, ktoré symbolizujú fakt, že ich životy sú v okolitej spoločnosti verejne známe. Myšlienku, že škandály rodiny kráľa Thésea sa môžu rovnať dnešným pikantným príbehom z bulvárnych plátkov, sprostredkúva už v úvode postava, ktorá nadobúda podobu vyššieho božstva, rozprávača, ale aj „anjela smrti“.

Najdominantnejšou je v inscenácii postava samotného Hippolyta, ktorý je symbolom v súčasnosti aktuálnej problematiky kultu tela. Herec neustále predvádza svoju maskulínnu postavu. Skáče na švihadle, robí kliky a pôsobí, akoby sa nachádzal na prehliadke bodybuilderov. Na rozdiel od divadelnej hry, kde je charakterizovaný ako človek, ktorý kvôli lenivosti a bohatstvu zanedbal starostlivosť

o seba samého, je v inscenácii Hippolytos prototypom muža, ktorého jediným životným záujmom sú vlastné svaly. A práve to kontrastuje s Faidriným strachom o jeho zdravie, ktorým režisér akcentoval jej prehnanú starostlivosť a snahu byť s Hippolytom v čo najužšom kontakte.

Prostredníctvom Hippolytovho charakteru je v inscenácii zdôrazňovaná aj zvrhlosť zazobanej rodiny, keďže práve on je jej najdekadentnejším členom. Oslava jeho narodenín je zobrazená ako zhýralé orgie, počas ktorých sa Hippolytos oddáva sexuálnym hrátkam s mužmi aj so ženami. Bez problémov splní zvrátene túžby matky, ktorá po ňom až zúfalo túži, rovnako sa nebráni pohlavnému styku s vlastnou sestrou. Sexualita a erotika sú leitmotívom celej inscenácie. Herci na javisku predvádzajú tanečné kreácie, prostredníctvom ktorých znázorňujú či už erotické predstavy Faidry alebo samotné sexuálne akty.

Brutálny koniec antického príbehu je v inscenácii zobrazený so značnou nadsázkou. Keď Théseus zistí, že sa jeho manželka Faidra obesila a ako dôvod uviedla znásilnenie Hippolytom, prisahá krvavú pomstu. Namiesto brutálnych jatiek však na javisku vypukne explózia červenej peny ako symbolu krvi. Záver sa tak nesie v tóne celej inscenácie, v ktorej tvorcovia prostredníctvom situačného humoru odľahčili drastický príbeh. Zároveň sa však dôkladne vyjadrujú k téme snobskej spoločnosti natoľko unudenej vlastným bohatstvom a prebytkom životných slasťí, že jedinou rozkoš nachádza už len v perverznych a morálnym hodnotám vymykajúcich sa činoch.

Lucia Šmatláková